

Urban Exploration

Ročníková práce

Jméno autora: Karolína Sztogrýnová

Vedoucí práce: Filip Vosáhlo

Vedoucí umělecké části: Matouš Černý

Praha 2023/2024

Střední škola – Waldorfské lyceum

Křejpského 1501/12a, Praha 4 – Opatov

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité zdroje.

Datum

Podpis

Poděkování:

Chtěla bych tímto moc poděkovat všem, kteří mi byli oporou v období, ve kterém jsem se ročníkovou prací zabývala. Všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem byli nápomocní a věnovali mi čas a energii.

Z řad učitelů patří mé největší díky panu učiteli Filipovi Vosáhlovi za úžasné vedení mé ročníkové práce. Moc mu děkuji za korekturu, trefné připomínky a přínosné rady, které mi poskytoval po celou dobu práce. Za veškerý čas, který strávil tím, že se prací zabýval a za ochotu a trpělivost, kterou mi věnoval. A hlavně za podporu a důvěru, kterou ve mě vkládal.

Mé další díky patří panu učiteli Matoušovi Černému, který byl mým vedoucím umělecké části. Děkuji mu za čas, který se mnou nad fotkami strávil, za rady, které mi poskytl při finálním výběru fotografií a za podporu a motivaci, kterou mi po celou dobu poskytoval.

Z řad mých blízkých děkuji všem, kteří mi naslouchali, když jsem dlouhosáhle o tématu mluvila. Také děkuji mé rodině, že mi byla oporou a že mě peněžitě podpořili při nákladech na tisk.

Mé největší díky, z řad mých blízkých, patří Janovi Javorčekovi, který se mnou podnikal většinu výprav po urbexových místech. Byl mou velkou oporou a podporou. Velmi mi pomohl při zdokonalení fotografování, protože se sám focení věnuje a to co umí s fotoaparátem vykouzlit je obdivuhodné. Děkuji mu za čas, který se mnou po odpoledních strávil a za ochranu, kterou mi poskytl. Děkuji mu za všechny úžasné zážitky, které jsme spolu prostřednictvím ročníkové práce zažili.

Další díky patří Simoně Smetanové, která se mnou také pár míst navštívila. Děkuji jí za její podporu, která mi dodávala sílu a za čas, který jsme spolu strávily.

Při finálním výstupu mé umělecké části mi byla velmi nápomocná Monika Žitníková, která mi pomohla fotky upravit a připravit k tisku. Děkuji jí za její čas a zkušenosti, které mi poskytla.

Děkuji také Emmě Bruníkové, která mi dala příležitost část fotek vystavit na jejím maturitním projektu, který se konal dne 1. 3. 2024.

Děkuji Josefině Čejkové za pomoc při realizaci výstavy a podniku Zasekávák za poskytnutí prostoru.

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část.....	8
1.1 Základní pojmy.....	8
1.1.1 Urban Exploration.....	8
1.1.2 Industrialismus.....	8
1.1.3 Brownfield.....	8
1.2 Druhy Brownfieldů.....	8
1.2.1 Průmyslové areály.....	9
1.2.2 Obytné stavby.....	9
1.2.3 Železniční stavby.....	9
1.2.4 Vojenské stavby a pozemky.....	9
1.2.5 Zemědělské a hospodářské areály.....	10
1.2.6 Pozůstatky důlní a těžební činnosti.....	10
1.2.7 Historické objekty a památky.....	10
1.3 Historie Urbexu.....	11
1.4 Urbexer.....	12
1.4.1 Čeští urbexeři.....	13
1.4.1.1 Richard „Ritchie“ Šmíd.....	13
1.4.1.2 Radomír Kočí.....	14
1.4.2 Světoví urbexeři.....	14
1.5 Budovy.....	14
1.5.1 Huť Poldi Kladno.....	14
1.5.2 Rekreační středisko Nová Rabyně.....	17
1.5.3 Barrandovské terasy a plavecký stadion.....	20
1.5.4 Vlakové depo Istvántelek.....	22
1.5.5 Centrum Nová Palmovka.....	23
1.6 Problematika brownfieldů.....	25
1.7 Využití brownfieldů.....	26
2 Praktická část.....	28
2.1 Práce se zdroji.....	28
2.2 Práce v terénu.....	28
2.3 Organizace výstavy a přednášky.....	29
3 Umělecká část.....	31
3.1 Světelné podmínky.....	32
3.2 Výběr a úprava fotografií.....	32
3.3 Tisk fotografií.....	32
4 Závěr.....	33
5 Použité zdroje.....	35
6 Příloha.....	38
6.1 Huť Poldi Kladno – léto 2023, zima 2024.....	38

6.2 Rekreační středisko Nová Rábyň – zima 2024.....	40
6.3 Barrandovský bazén – zima 2024.....	42
6.4 Vlakové depo Istvántelek – podzim 2023.....	42
6.5 Centrum Nová Palmovka – zima 2024.....	43
6.6 Přednáška a výstava – Zasekávák, 12.3.2024.....	45

Úvod

Urban exploration je doslovně překládán jako *městský průzkum*, ale definujeme ho jako prozkoumávání opuštěných míst.

Téma *Urban exploration* jsem si vybrala v návaznosti na to, že jsem se o opuštěná místa zajímala v době pandemie koronaviru. Narazili jsme na toto téma s tátou v době, kdy jsme byli doma.

První kapitola pojednává o základních pojmech, které jsou s tématem spojené. Definuji pojmy, které se k tématu *urban explorationu* vážou. Ve druhé podkapitole zavádím pojem *brownfield*, který v překladu znamená: *opuštěné místo*. Rozřazuji tento pojem do podskupin a vysvětluji, proč tomu tak je. Třetí kapitola pojednává o historii a rozvoji urbexu. O tom, kde jsou jeho počátky a z čeho vzešel. Snažím se přiblížit, jak je tomu dnes a jak funguje urbexová komunita. Ve čtvrté podkapitole definuji, kdo je *urbexer* a jaké jsou jeho kodexy. Zmiňuji některé z českých urbexerů, o kterých je známa jejich totožnost. V páté podkapitole rozebírám historii jednotlivých míst, která jsem navštívila. Popisuji v ní pět míst, čtyři v České republice a jedno v Maďarsku. Snažím se prostřednictvím historie přijít na to, proč místo chátrá. Na konci každé podkapitoly se kurzívou nachází text o tom, jak jsem se na daném místě cítila a co jsem tam zažila. Tato část, psaná kurzívou, je součástí umělecké části a není psána v odborném stylu. V šesté podkapitole podrobněji rozebírám pojem *brownfield*. Převážně se zabývám problematikou, která je s tím spojená. V sedmé podkapitole navazuji na problematiku *brownfieldů* a rozebírám, jaké jsou možnosti potenciálního využití takových míst a proč se tomu ve většině případů neděje.

V druhé kapitole popisuji, co bylo náplní praktické části ročníkové práce. Referuji o tom, jak jsem pracovala se zdroji a jak je těžké dohledat lokace opuštěných míst, protože jedno z pravidel urbexu je nesdílení lokací. Popisuji, jak probíhá má práce v terénu a referuji o příhodách, které se mi staly při prozkoumávání míst. V poslední části popisuji, jak probíhala organizace výstavy a přednášky, co obnášely její přípravy a jak dopadla.

Ve třetí kapitole popisuji co zahrnovala umělecká část. Snažím se přiblížit jak funguje fotoaparát a s jakým nastavením jsem pracovala. Popisuji, co obnášel výběr, úprava a tisk fotografií. Fotografie jsem se rozhodla nezasazovat do textu, ale umístit je na konec práce, jako přílohu. Příloha obsahuje fotografie z každého místa, které jsem navštívila.

Cílem mé práce je porozumět tomu, proč je v České republice a na světě tolik míst, která chátrají. Snažím se upozornit na to, že taková místa mají využití a že je škoda je nechat napospas přírodě.

Snažím se zjistit co nejvíce informací o historii prozkoumávaných míst a o fenoménu urbexu jako takovém. Chtěla bych prostřednictvím této práce lidi informovat o tom, že urbexer není zloděj, ale průzkumník, který má k danému místu respekt.

Cílem mé umělecké části je zachytit mé pocity na fotografii a následně, prostřednictvím výstavy, tyto pocity předat lidem, kteří fotky uvidí. Fotografie se snažím rozmístit do jednotlivých expozic tak, aby měly tématicky něco společného a zároveň fungovaly jako celek.

V praktické části bych chtěla informovat o urbexu a všem co obnáší. Poreferovat o tom, co jsem zjistila k navštíveným místům a také předat mé zkušenosti a zážitky, které jsem posbírala za dobu, kterou se urbexu věnuji.

Dlouho jsem váhala, zda je toto téma vhodné, protože urbex, jako prozkoumávání opuštěných míst, je v zákoně zakotven jako nelegální činnost. Nakonec jsem se rozhodla tomuto téma věnovat, abych osvětlila jeho přínosy.

1 Teoretická část

1.1 Základní pojmy

1.1.1 Urban Exploration

Pojem *urbex* je složenina anglických výrazů *urban* a *exploring*. Slovo *urban* souvisí s městem, městskou kulturou nebo architekturou. Výraz *exploring* v překladu znamená zkoumání nebo bádání. V překladu do českého jazyka je *urban exploring* překládán jako *městský průzkum*. Těm, kteří se urbexingu věnují, se přezdívá *urbexeři*.

Cílovými místy urbexerů jsou nejčastěji: nadzemní i podzemní prostory, bývalá důlní díla, tunely, bunkry, průmyslové areály, továrny, nemocnice, kostely, vojenské prostory, části metra, opuštěné soukromé vily a domy. I mnoho dalších míst, které lidé opustili a zejí prázdnotou. (Urbex.cz, 2010)

1.1.2 Industrialismus

K urbexu se váže i pojem *industrialismus*. „Společnost v přechodu od *socialismu k lehce divokému kapitalismu*“ (Havlíková, DiverZant 2015, str. 10) začala překotně bourat továrny a další industriální budovy s cílem se zbavit minulosti. Nebral se ohled na jejich minulost, hodnoty ani možné budoucí využití. V posledních letech sílí povědomí o našem průmyslovém dědictví a budovy se začínají zachraňovat, nejen pro jejich architektonickou hodnotu. K této postupné záchrance dopomohlo i úsilí teoretika architektury Benjaminu Fragnera. Ten se zabývá mapováním industriálních budov společně s kolegy z ČVUT. (Havlíková, DiverZant 2015)

1.1.3 Brownfield

Pojem *brownfield* je převzat z angličtiny, v doslovném překladu znamená hnědé pole. Všeobecně platná definice brownfieldu v současné době neexistuje, protože se mění.

Obecně se dá říci, že je to je nemovitost, území, pozemek, objekt nebo areál, který je opuštěný nebo nevyužívaný. Může to být pozůstatek lidské, průmyslové nebo vojenské činnosti. Brownfield nelze vhodně a efektivně využívat, aniž by došlo k jeho opravě nebo přestavbě.

„Mnohdy bývá celá oblast brownfieldu navíc kontaminovaná.“ (Ministerstva, 2019, str. 4)

1.2 Druhy Brownfieldů

„V Česku zabírají brownfieldy asi jedenáct tisíc hektarů, což je velikost krajského města. Podle odborníka se na ně bude upírat čím dál větší pozornost.“ (Pros, 2019, str. 16)

1.2.1 Průmyslové areály

Provoz v průmyslových zónách se začal zastavovat především po roce 1989, kdy byla zrušena centralizace průmyslových závodů, takže firmy již neměly tak velkou podporou státu.

Lidé také najednou měli větší volnost a mohli podnikat, cestovat a měnit svá zaměstnání.

Všechna průmyslová výroba před rokem 1989 byla pod vedením vlády, takže po jejím pádu část podniků zkrachovala kvůli dluhům nebo nedostatku financí na provoz. Případně jejich techniky výroby oproti okolnímu světu byly zastaralé, takže bylo výhodnější zboží dovážet ze zahraničí. (Horáčková, 2019)

Mezi ty nejznámější opuštěné areály v blízkosti Prahy patří: automobilka Pragovka a Poldi Kladno (viz str. 14).

1.2.2 Obytné stavby

Domy, vily a jiné obytné budovy bývají opuštěné z důvodu: smrti majitele, finanční náročnosti oprav, právními spory nebo vědomým chátráním budovy. Vědomé chátrání může být způsobeno přestěhování majitelů z menších měst a vesnic do větších. Často takové nemovitosti bývají kvůli jejich lokaci neprodejné. (Horáčková, 2019)

Mezi ty známější řadím vilu Radovana Krejčíře, která je opuštěná od roku Krejčířova útěku před policií v roce 2005. Nebo hotel Vaníček, který se nachází nad pražským Smíchovem a je jedním z center drogově závislých. Do této kategorie by se dalo zařadit i rekreační středisko Nová Rabyně.

1.2.3 Železniční stavby

Většinou se jedná o opuštěné budovy v blízkosti železničních drah. Mnoho staveb se nevyužívá, nebo nejsou finance na jejich údržbu a demolice je moc nákladná, takže se místa nechávají chátrat. „Velkým problémem je zde také fakt, že majetek Českých drah a Správy železniční dopravní cesty není dodnes kompletně zinventarizován a oceněn.“ (Pros, 2019, str. 17)

V České republice je mnoho opuštěných železničních hal, domů u přejezdů či jiných nemovitostí. Já jsem navštívila jedno opuštěné depo v Budapešti. (viz str. 22)

1.2.4 Vojenské stavby a pozemky

Po roce 2005 došlo k ukončení některých složek české armády, která v návaznosti na to opustila část starých budov, výcvikových center a areálů, které dodnes chátrají, jako například kasárny Písov nebo letiště Ralsko.

Profesionalizace armády způsobila zrušení některých vojenských posádek, tím pádem se stala část vojenských objektů nepotřebných. Mezi ně patří hlavně budovy bývalých kasáren.

S odsunem vojsk sovětské armády zůstalo hlavně v pohraničí mnoho opuštěných areálů, ale i rodinných domů, které jsou dnes z velké většiny zbourány nebo opraveny.

Jedním z nejznámějších pozůstatků armády je areál v Milovicích. Zde až do roku 1999 sídlila armáda České republiky. (Horáčková, 2019)

Vojenský brownfield je jeden z nejnebezpečnějších kvůli možné kontaminaci půdy, nebo zaminovanému území. (Pros, 2019)

1.2.5 Zemědělské a hospodářské areály

Tyto typy brownfields se nachází především na vesnicích a v menších městech. Nárůst opuštěných areálů nastal také v roce 1989, kdy hospodářství opadá. Zanikla *Jednotná zemědělská družstva* a proběhly úpravy vlastnických vztahů v rámci restitucí.

1.2.6 Pozůstatky důlní a těžební činnosti

Doly a těžební místa zanikají a zanikat budou. Nejčastěji k tomu dojde po vyčerpání těžebních ložisek nebo z finančních důvodů. Po skončení těžby je velmi náročné a finančně složité místo nazpátek začlenit do okolí. (Pros, 2019)

Například důl Barbora u Karviné, který byl v provozu od roku 1898. Ke konci 90. let 20. století došlo v dole k výbuchům a požárům, u kterých přišlo o život desítky dělníků. Po těchto incidentech byl areál uzavřen. (Zdařbůh, 2010)

1.2.7 Historické objekty a památky

Do této skupiny se řadí: zámky, hrady, vily, domy nebo i kostely, fary a další. Častým a smutným faktem je, že i přes to, že jsou tyto nemovitosti kulturní památkou jsou často v dezolátním stavu.

Většina těchto budov má stejný historický příběh: „*Objekt byl za minulého režimu vyvlastněn původním majitelům, stát v něm zřídil nějakou svou instituci a objekt využíval, ale nijak zvlášť o něj nepečoval. Po roce 1989 se pak vrátil původním majitelům značně zanedbaný, a ti si s ním často nevěděli rady, protože oprava historických objektů je finančně i administrativně náročná.*“ (Pros, 2019, str. 19)

„*V Česku zabírají brownfieldy asi jedenáct tisíc hektarů, což je velikost krajského města. Podle odborníka se na ně bude upírat čím dál větší pozornost.*“ (Pros, 2019, str. 16)

1.3 Historie Urbexu

Historie urbexu se může datovat ke konci 17. století do Paříže. Podle jedné historky se zde roku 1793 odehrál první průzkum podzemních prostor, který nebyl cílený. Pracovník nemocnice Phillip Aspairem zabloudil do podzemních prostorů a ztratil se. Jeho tělo bylo nalezeno až o 11 let později a dodnes je na místě nemocnice jeho jméno připomínáno náhrobkem.

(Catacombes.paris.fr, cit. history, 2018)

V roce 1841 byla vydána první mapa pařížského podzemí. Následně se roku 1921 vydala prozkoumávat první organizovaná skupina ukrytý pařížský kostel sv. Juliána. Byli to lidé z okruhu francouzských dadaistů.

Další zmínka z roku 1861 je o básníkovi Waltu Whitmanovi, který psal do newyorského deníku a jeden z článků byl o návštěvě Atlantic Avenue Tunnel – zapomenutého tunelu.

(Kašparcová, 2014)

V roce 1904 v New Yorku srazil jedoucí vlak metra průzkumníka v tunelu. Dnes bychom mu mohli přezdívat urbexer. Od té doby jsou v každém metru cedule s nápisem zákazu vstupu do kolejiště. (Bachová, 2021)

V polovině 20. století začaly po světě vznikat organizované skupiny, které vyhledávaly především opuštěné podzemní prostory. V roce 1986 v australském Melbourne vznikla první organizovaná skupina lidí pod názvem Cave Clan. Založili ji tři mladí kluci známí jako Woody, Dougo a Sloth a funguje dodnes. V průběhu let kolem této organizace vznikalo mnoho fám o násilných činech, rituálech a napomáhání zločinům. (překlad Kašparcová, 2014)

Nic z toho nebylo nikdy potvrzeno, ale i přes to bývá urbex veřejností spojován s trestnou činností.

Takových organizovaných skupin jako "Cave Clan" je po světě momentálně mnoho, některé z nich by se daly spojovat i s kriminální aktivitou. Většina z nich ale k objektům přistupuje s úctou a ohleduplností. (Bachová, 2021)

V roce 1990 vyšla první příručka *An Urban Adventure Handbook* od autora Alan North. Známější publikací se však stala kniha *Access All Areas* od Jeffa Chapmana z roku 2005. Její autor krátce po publikaci zemřel ve věku 31 let na rakovinu. (Havlíková, DiverZant 2015)

Největší rozmach urbexu ve světě nastal přibližně v 80. letech 20. století, jak v knize Urbex zmiňují její autoři (2015). „Od poloviny 90. let, s masovým nástupem internetu, akcelerují urbexové aktivity a kontakty prostřednictvím mailing listů, webových stránek a webzinů. Česká urbexová komunita se oficiálně zformovala v roce 2010.“ (Havlíková, DiverZant 2015, str. 9/10)

1.4 Urbexer

„Základní pravidlo je nevytvářet vstupy, pokud vstup neobjevím, tak do budovy nevstoupím. Nic neodnáším a pokouším se v budově nic neměnit. Odcházím pouze s fotkami a zážitky.“

(Kočí, 2023)

Lidé, kteří se urbexu věnují, povětšinou působí v internetových skupinách a na facebookových nebo jiných stránkách v anonymitě, užívají přezdívky a ilustrační fotografie. Anonymitou se chrání například možnému právnímu napadení ze strany majitele budovy, jejíž fotografie byly zveřejněny na sociálních sítích. Při zveřejňování příběhů nebo záběrů z místa, které urbexer navštívil, se zpravidla nezveřejňuje lokace ani informace, které by vedly k objevení místa, a to jednoduše z důvodu ochrany místa a zachování tajemné nálady.

Pro některé protagonisty urbexových aktivit jsou přípustná pouze ta místa, která jsou opuštěná a není tam vyloženě zakázán vstup. Odvážnější jsou ti, kteří se považují spíše za takzvané infiltráty, pronikají do hlídaných míst nebo do míst, které jsou stále v provozu. Nacházejí klíčky, díky nimž se dostanou do míst, kam by se bez falešné uniformy, odznaku nebo jména nedostali.

(Faiglová, Havlíková, 2015)

Nevědomými městskými průzkumníky jsou i autoři graffitů, jejichž rozvoj v Čechách začal teprve v 90. letech minulého století. „Graffiti - writeři často jako první objevovali zadní vrátka průmyslových a dopravních komplexů a využívali je ke svým vlastním účelům.“ (Havlíková, DiverZant str. 10/11, 2015)

„Co dříve bývalo tajnou zálibou několika stovek lidí na světě, k tomu se dnes hlásí mnoho lidí různého věku i profesí.“ (Faiglová, Havlíková, 2015).

Z mého pozorování vyplývá, že zvětšení komunity, její rozšíření v podvědomí lidí a na sociálních sítích vedlo k nárůstu vandalismu, který sílí dodnes. Opuštěné budovy, které se nachází ve větších městech, jsou výrazně častěji navštěvovány lidmi než ty, které jsou schovány v lese nebo na místech s menším výskytem lidí.

V tom nejhorším případě, ke kterému v poslední době dochází stále častěji, se budova stane útočištěm bezdomovců, drogově závislým, sprejerům nebo žhářům. V Praze se s tímto problémem dá setkat velmi často. Například hotel Vaníček, do kterého je nebezpečné jen vstoupit. Nebo okolí Tróji a Vršovic, zde se nachází spousta již ohořelých a polorozpadlých vil, které se také staly místem odsouzeným k rozpadu. Obecně nedostavěné, rozestavěné budovy jsou nejen v Praze

velkým problémem. Fakt, že se s tímto problémem nic neděje, jen zhoršuje kvalitu žití v okolí těchto míst.

Z rozhovorů s urbexery, z článků a skupinových příspěvků jsem si potvrdila své pocity, že návštěva opuštěných budov může v člověku vyvolat mnoho emocí a reakcí. Ve většině případů urbexeri popisují pocit strachu a bezpečí zároveň, nadšení a adrenalin.

1.4.1 Čeští urbexeri

1.4.1.1 Richard „Ritchie“ Šmíd

„Urbex je pro mne přísunem adrenalinu, studiem dějepisu a historie, možností, jak vidět a vnímat kontrast mezi tím, jak příroda bere zpět to, co vytvořila ruka člověka“, píše jeden z nejznámějších českých urbexerů Richard „Ritchie“ Šmíd ve své knize *Černobylský deník – zápisník stalkera*.

Ritchie vyrůstal na ulici, už od brzkého věku žil na hraně společnosti i zákona. Vyhledával opuštěná místa, především továrny, které mu dodávaly pocit bezpečí. *„Na těchto místech jsem se cítil jako kapka v moři. Nebyl jsem okolnímu světu na očích, nebyl jsem vidět, nebyl jsem slyšet.“* (Šmíd, 2023, str. 7)

V svých patnácti letech začal nevědomě dělat *urban exploration*, bez toho, aniž by věděl, že něco takového, co mu pomáhalo přežít, je světový fenomén.

Na sociálních sítích si říká Unlimited Freedom a své já, působící na sociálních sítích popisuje: *„Moje alter ego, moje maska, způsob, jakým komunikuji s lidmi na sociálních sítích.“* (Šmíd, 2023, str. 8)

Už několik let vede Ritchie facebookovou a internetovou stránku, kde sdílí své zážitky z urbexu, ale i ze života preppera. Prepper je člověk, který se aktivně připravuje na rozklad společnosti, politického systému, přírodní katastrofu nebo postapokalyptickou katastrofu. Často si tvoří kryty a bunkry, kde by katastrofu mohl přežít. *„Prepper se často zaměřuje na trénink přežití, první pomoci a sebeobranu“* (Šmíd, 2023, str. 6)

V roce 2023 vydal svou první knihu s názvem: Černobylský deník – zápisník stalkera. Popisuje v ní každý den, který strávil v zóně Černobylu. Dohromady tam strávil 4 dny a po zadržení tamní policií byl nucen se vrátit společně se svým spolu-urbexerem zpět do České republiky.

1.4.1.2 Radomír Kočí

Společně s Katkou Havlíkovou a DiverZantem napsali knížku Urbex – Krása zániku a založili webové stránky *urbex.cz*.

Věnoval se urbexu mnoho let, ale postupem času se od ostatních odpojil a začal podnikat v nemovitostech. Momentálně pracuje jako makléř v realitní firmě.

Založil web prazdnedomy.cz, který slouží jako databáze opuštěných nemovitostí a díky své práci v oblasti nemovitostí spojil činnost realitního makléře a fotografa pro svůj web, v jednu práci.

Takže jeho zálibou urbex zůstal, jen v jiném pojetí. Napsal také dvě knihy: Prázdné domy, Prázdné domy – zámky a vily, ve kterých shrnuje příběhy budov, které navštívil za poslední roky v rámci své práce realitního makléře a fotografa. (Kočí, 2023)

1.4.2 Světoví urbexeři

Většina lidí, kteří se považují za urbexera vystupují pod přezdívkou, takže o jejich identitě nelze zjistit informace.

Ve světě sociálních sítí existuje mnoho stránek, které vystupují pod názvy urbex a nějaký název připojený k tomu. Většinou na těchto stránkách jsou k nalezení fotky a videa ze světových míst, která jsou úplně na jiné úrovni, než ta česká místa. Je to tím, že většina urbexu v České republice se skládá ze zastaralých průmyslových areálů, natož ve světě je k vidění mnoho hotelů, zábavních a obchodních center, nebo celých opuštěných vesnic. Opuštěné vesnice bývají v místech, která byla zasažena válkou nebo nějakou katastrofou, což se v České republice dlouho nestalo.

1.5 Budovy

1.5.1 Hut' Poldi Kladno

Opuštěný areál Poldi se nachází na kraji města Kladna. Je to bývalý hutní, ocelářský a železářský průmyslový objekt, byl založen Karlem Wittgensteinem v roce 1889 s původním názvem Poldi Hutte. Poldina hut' byla založena jako soukromá firma na výrobu vysoce kvalitní oceli, zpracovával se zde odpad z válcoven, ze kterého se následně vyráběla takzvaná kelímková ocel.

Poldi ji zakladatel pojmenoval podle své manželky Leopoldine Wittgenstein. (Morávek, 2022)

V roce 1893 si firma registrovala ochrannou známku s profilem ženské tváře. Jak říká historik Jiří Kovařík: *„Má to logiku, protože manželka Karla Wittgensteina byla Leopoldina, tudíž Poldi. Je zapsána jako ochranná známka s pěti paprscitou hvězdou nad čelem. Ta hvězda tam není samoučelná. Je to symbol rozpětí lidského ducha, co maloval už Leonardo da Vinci. Poté se říkalo, že je to i rozpětí exportu do pěti kontinentů. Pokud se porovná známka, především její secesní*

podoba, která se ustálila v roce 1905 s portrétem paní Leopoldiny, tak to sedí,”
(Příběhy ČS značek, 2023)

Poldi se v průběhu let velmi rychle rozrostla, své finální výrobky rozesílala nejen po českém, ale i světovém trhu.

V roce 1910 začala Poldi jako jedna z prvních vyrábět nerezovou ocel a o 12 let později si nechala patentovat žáruvzdornou ocel, která velmi ovlivnila vývoj v celém světě.

Poldinu ocel a jiné materiály, které se vyráběly na kraji Kladna byste našli, jak říká historik Jiří Kovařík v podcastu Příběhy Československých značek, po celém světě: *„Poldovská kliková hřídel byla v prvním letadle, které přeletělo Atlantský oceán nonstop z Evropy do Ameriky. Tedy opačným směrem, než letěl předtím plukovník Lindbergh. Poldovskou ocel byste také našli na československé útočné vozbě, jak se říkalo obrněné technice za první republiky, na tancích LT 35 a LT 38,”*
(Morávek, 2022)

Počet zaměstnanců byl nejvyšší kolem roku 1929, kdy zde pracovalo okolo 40 tisíc dělníků.

Těsně před začátkem druhé světové války měla Poldi obchodní zastoupení a sklady v 39 zemích. V roce 1945 v rámci znárodnování došlo k zařazení do národního podniku Spojené ocelárny.

Po pádu komunistického režimu výroba upadala. V roce 1992 se Poldi přeměnila na akciovou společnost a vláda se firmu rozhodla rychle zprivatizovat.

Dne 11. srpna 1993 byla vyhlášena veřejná soutěž a objekt koupil architekt Vladimír Stehlík za 1,75 miliardy Kč, ten společně se svými společníky přejmenoval společnost na Poldi ocel. Za necelé dva roky došlo k přerušení výroby, z důvodu velkých dluhů jednoho ze společníků. Společnost ale tvrdila, že za zastavením výroby stojí velký pokles zakázek.

Roku 1996 byla na Vladimíra Stehlíka Fondem národního majetku uvalena žaloba. Soud tuto kauzu projednával přes 20 let. V roce 2018 byl Stehlík pravomocně uznán vinným z neoprávněného nakládání majetku Hutě Poldi. Trest ho ale minul, protože se na něj vztahovala amnestie Václava Klause. (Morávek, 2022)

O práci přišlo více než 6 tisíc lidí a komplex více jak 20 let chátral. V roce 2019 byla Poldi Kladno koupena společností Opimo Trade, která ji má ve vlastnictví dodnes. (Fefík, 2018)

Dnes mezi původními stavbami stojí mnoho nových skladů, kanceláří a jiných průmyslových budov. Část budov je chráněnou památkou, ale i přes to už z nich zbývá jen část. Momentálně v areálu staré Poldi nezbylo žádné železo, vše rozkradli zloději. Zbyly pouze betonové kostry dříve tak majestátních budov.

Firma Fer Consult, která spolu s dalšími firmami vlastní podstatnou část pozemků a staveb, ve spolupráci s městem Kladno plánuje celkové využití území. Zatím se projednává nová výstavba průmyslových zón, kanceláří a bytových jednotek.

Firma Fer Consult na svém webu uvádí: „*Brownfield, který vznikl v důsledku zastavení výroby oceli v Poldi Kladno, naše společnost revitalizuje a připravuje pro další využití pod označením Areál Poldi.*” (Thuong Ly, 2023)

Firma chce areál zrekonstruovat se záměrem: „*Naším základním záměrem je tyto pozemky a stavby připravit pro další komerční využití, a to zejména tak, že usilujeme o odstranění staré ekologické zátěže, čistíme území a odstraňujeme morálně zastaralé stavby, s provozovateli sítí plánujeme dostatečné zasiťování Areálu Poldi a následně budeme hledat zájemce o využití pozemků.*” (Thuong Ly, 2023)

Poldi momentálně zabírá asi jednu třetinu rozlohy města Kladna. Kladno se po uzavření výrobního závodu Poldi velmi propadlo s životním standardem. Město doufá, že s obnovením průmyslové zóny životní úroveň zase naroste. (Thuong Ly, 2023)

Objekt jsem navštívila v září a v prosinci 2023. Bylo zajímavé procházet historickým komplexem, do kterého zasahují nové sklady, mnohokrát se překrývají nebo stojí velmi blízko sebe. Budovy chátrají samovolně, postupně se bourají nebo se provizorně udržují v takovém stavu, aby nespadly.

„Procházím se mezi betonovými monstry s hlavou v oblacích, vše působí tak majestátně a zároveň mě v tom tichu přemáhá pocit samoty a opuštění”

Strávila jsem v areálu přes 10 hodin procházením a prolézáním budov, ze kterých už zůstala jen kostra vzpomínek.

Když jsem v Poldovce byla v září, bylo tam rušno a kolem nás jezdily kamiony a chodili lidé. Nikomu jsme tam nevadili, nikdo nás neoslovil s otázkou co tady děláme. Měla jsem pocit, jako by nás lidé neviděli, nejdříve jsme se snažili být nenápadní, ale pak nám došlo, že už jsou na urbexery zvyklí a tak nějak to k tomuto místu patří.

Při návštěvě Poldovky v prosinci už jsme byli o něco jistější, věděli jsme kam přesně jdeme a co nás čeká. Oproti září byl areál skoro prázdný, potkali jsme pouze auta veřejné údržby silnic, jinak se v areálu rozléhalo pozdně odpolední ticho.

Když jsme procházeli ta stejná místa jako v září, jen zasněžená a v šeru, byl to nepopsatelný pocit, jako by se to stejné místo změnilo v pochmurné nic.

Sněžilo po celou dobu co jsem v areálu byli. Při focení s bleskem fotoaparát zachytil padající sníh, který působí to na fotce jako prach.

Prolézali jsme zarostlým a zasněženým polem k dalším budovám a v tu chvíli jsem se zastavila, porozhlédla kolem sebe a cítila prázdnotu, která pohlcuje vše kolem.
(mé pozorování)

1.5.2 Rekreační středisko Nová Rabyně

Na místě, kde dnes stojí letovisko Nová Rabyně, dříve stávala samota Babor, která v polovině 40. let vyhořela. Byla to poměrně velká budova, které se také přezdívalo "U Hňudů".

Po dobudování slapské přehrady v roce 1955 se na březích Vltavy začaly vystavovat rekreační střediska. Dělníci, kteří přehradu stavěli, bydleli v různých zařízeních, které se po dostavbě přehrady přestavěly na rekreační střediska. (Pavelíček, 2023)

Konkrétně Parkhotel Nová Rabyně byl před dokončením stavby přehrady ubytovnou pro dělníky. Po otevření slapské přehrady se tato ubytovna postupně přestavěla na hotel s velkou hlavní budovou, v níž byla restaurace, taneční parket a letní terasa. Terasa během let fungování změnila svou podobu mnohokrát. V areálu bylo mimo hlavní budovu několik menších domů, kde se hosté mohli ubytovat. Skrz areál procházela cesta, která vedla až k písčitému břehu Vltavy. U vstupu a podél hlavní budovy se nacházelo velké parkoviště i s možností kempování. Konaly se tu i přehlídky automobilů, kterými se chlubilí vlivní návštěvníci. (Sušanka, 2023)

Součástí byla i cukrárna Taverna, kde se vyráběly maxi kremrole a rakvičky, ještě společně s pivovarem Formanka a výrobnou brambůrek. Příjem z těchto aktivit měl údajně vylepšovat měsíční bilanci podniku. Právě prodej maxi cukrovínek do cukráren, brambůrek do místní jednoty a výroba piva přinášela finanční výdělek, kterým bylo možno pokrýt chybějící finance.

Největší rozkvět hotelu byl od samého začátku. Lidé o Nové Rabyni mluvili jako o fenoménu. Byl vyhlášen výbornou kuchyní a svým luxusem, který poskytoval návštěvníkům. Sjíždělo se zde mnoho známých a vlivných osobností. Byl jim zde nabízen nevídaný luxus a program: odpolední středeční čaje s živou hudbou, sobotní taneční zábavy, večerní hudba v klubu, striptýzová vystoupení a mnoho dalšího. (Sušanka, 2023)

„V roce 1957 u nás na Rabyni několikrát vystupoval Karel Gott s kapelou Ferdinanda Petra. Dodnes vzpomínám, jak jsem panu Gottovi o pauze při vystoupení nesla večeri, byl to silný okamžik. Od této chvíle se začal věnovat zpěvu profesionálně“. Vzpomíná Marie Brabcová ze Slap, která pracovala jako kuchařka. (Sušanka, 2023, str. 2)

S novým provozovatelem, Svazem spotřebních družstev, kolem roku 1958 zájem lehce opadl. Následně řízení převzalo hotelové odborné učiliště v Klánovicích a posledním provozovatelem byla Jednota Praha-západ. Studenti z oboru kuchař/číšník z učiliště v Klánovicích docházeli na praxe do kuchyně v Rabyni.

Nová Rabyně za dob vlastnictví Jednoty měla na každý měsíc stanovený finanční plán, který se ne vždy dařilo splnit. Příčinnou nedostatků financí byly většinou výkyvy počasí. Finance sháněli právě výrobou brambůrek, kremrolí nebo rakviček. (Sušanka, 2023)

„To byly hrnce a hrnce žhavého oleje a mraky brambor: Když jsme nasáčkovanými brambůrkami plnili celé auto Škoda 1203”. Vzpomíná Marie Nápravníková v občasníku Slap nad Vltavou.

Postupem času se ruch v Rabyni zase obnovil. I přes všechnu snahu situace u vody nebyla výdělečná, ale vyvažovala to tržba v restauraci a ve stráních s lokálními produkty.

Vyhlášený bar River Club a restaurace s parketem se nacházely v hlavní budově. Nad pódiem v hlavní místnosti visel (dnes už visí jen pozůstatky) obraz vyobrazující Svatotrojanské proudy. Tento obraz je a byl velkým symbolem a zůstal tam i po veškerých rekonstrukcích budovy. (Pavelíček, 2023)

Hotelové budovy s palandami či postelemi a vlastní toaletou byly vystavěny ve stráni pod hlavní budovou. Cesta od restaurace k pokojům se lišila, protože samotných budov ve stráni bylo 16. Od hlavní budovy k pláži je to po cestě vedoucí skrze areál něco okolo 600m. U pláže se nacházela i další budova s občerstvením a písečné hřiště.

V zimním období měl Parkhotel 65-70 zaměstnanců a v letním období je doplnilo 50 sezónních pracovníků, část z nich v areálu i bydlela. V zimním období areál sloužil jako školicí středisko pro firmy a jako ubytovací místo pro větší zájezdy. Restaurace měla otevřeno každý den a v sále se konalo mnoho plesů, ať už místních hasičů, myslivců z Blažnice nebo jiných podniků. (Sušanka, 2023)

V letním období místo ožilo. V areálu bylo mnoho stánků s lokálními obchody, u břehu kotvily parníky a velký sál ožíval diskotékami, koncerty a striptýzovými show. Na rabínské pláži kotvil také plovoucí bar Kontiki, do kterého se sjížděli nejen mladí lidé z Prahy. (Pavelíček, 2023)

V červnu 1984 byla dostavěna nová jídelna se samoobsluhou na pláži, které zaměstnanci přezdívali Karlštejn. Přezdívali ji tak proto, že její výstavba trvala dlouho, ne kvůli tomu, že by byla Karlštejnu vzhledově podobná.

Ve stejném roce bylo zavedeno vysílačkové spojení mezi středisky Jednoty a střediskem Nová Rabyně, takže včasnému zásobování kempu již nic nebránilo.

I přes všechnu snahu situace u vody nebyla výdělečná, ale vyvažovala to tržba v restauraci a ve stáncích s lokálními produkty.

V roce 1987 započala oprava silnice na přehradě, to střediskům na březích Slap přineslo velké problémy. Muselo být přerušeno zásobování autem, takže se pokusili zásobovat lodí, což se nepovedlo. Nakonec se vytvořila provizorní lávka, přes kterou se zásoby přenášely ručně z auta do auta. Společně s opravami silnic byla zrušena i autobusová zastávka. Z důvodu zrušení v tomto roce odešli někteří dlouholetí zaměstnanci. (Sušanka, 2023)

Po sametové revoluci zájem o rekreaci na Rabyni rychle opadl. Dříve jedno z nejluxusnějších míst se stalo zapomenutým.

Nějaký čas po roce 1990 byl Parkhotel Nová Rabyně ještě v provozu, ale návštěvnost upadala. V 90. letech středisko koupil spolumajitel firmy H-System Petr Smetka, který byl v roce 2004 odsouzen za podvod a daňové úniky. Po jeho odsouzení byl areál prodán soukromému vlastníkovi, ale po přezkoumání připadl státu, který ho má dodnes ve vlastnictví. (Pavelíček, 2023)

Areál byl po revoluci ještě z části v provozu i jako zařízení určené ke školením, táborům a zájezdům, ale od roku 2009 je uzavřen a chátrá.

Momentálně se stát, jako majitel, snaží areál vydražit a prodat soukromému vlastníkovi. Peníze z prodeje by se použily na odškodnění lidí, kteří byli podvedeni v kauze H-System. Cena objektu ale velmi rázně klesla, a jeho aktuální hodnota pokrývá jen malou část peněz, které by odškodnění měli získat.

Dražba ke 4. 12. 2023 proběhla neúspěšně. V objektu probíhají prohlídky, ale areál a hlavní budova už jsou v kritickém stavu.

Podle územního plánu se na místě, kde stojí areál, nemůže vystavět nic jiného, než znovu rekreační zařízení. To mnoho zájemců odrazuje, protože v okolí Slapské přehrady je rekreačních zařízení již mnoho. (Pavelíček, 2023)

Na rekreační středisko v Nové Rabyni jsem narazila úplně náhodou v létě 2023, kdy jsme s partou kamarádek jely na výlet na slepo. V ten den jsme prošly celý objekt bez jakýchkoliv překážek, v kuchyni byly dokonce i misky od polévky a kečup s nápisem: slavíme 140 let a to ta daná firma slavila výročí v roce 2009.

Znovu jsem se na místo vrátila až v prosinci 2023, v tu dobu mělo místo naprosto odlišnou náladu od toho, jak jsem se tam cítila v létě. Možná i proto, že jsem si před příjezdem přečetla

článek v měsíčníku slapských novin, ve kterém byly fotky z let provozu. Chodila jsem po areálu a v hlavě se mi promítaly fotky z 60. let překryté realitou, která už není tak veselá, ale zapomenutá v čase. Prolétávaly mi hlavou myšlenky jaké to tu asi muselo být, a jaké by to tu mohlo být, kdyby se na místo nezapomnělo.

Po vykročení z areálu, zpět na autobusovou zastávku, byla tma a chumelilo. Já byla plná dojmů a sužoval mě smutek, zastavil se pro mě na tu dobu, co jsme byly uvnitř, čas. Okolí bylo zasněžené a všude bylo ticho, jen my a místo plné zapomenutých vzpomínek. Okolí Slap bylo jako z pohádky, celé přikryté pod bílou vrstvou čerstvého sněhu.

1.5.3 Barrandovské terasy a plavecký stadion

Během dostavování Barrandovských teras mezi lety 1928-1929 vznikaly nápady, jak využít prostor opuštěného lomu pod Barrandovskou skálou. Ideální pro veřejnost by bylo v tomto místě vybudovat koupaliště, místo je chráněno skálou před větrem a přes den je vyhříván sluncem. Takové nápady navrhovali tehdejší architekti. (Aulíková, 2018)

Inženýr Václav Kolátor zvítězil s návrhem plaveckého bazénu společně se skokanským můstkem. Informace o výstavbě prvního 50m bazénu na tehdejší území se v tisku objevovaly již v prosinci 1929, tedy pár měsíců po otevření Barrandovských teras. „*Stadion bude zřízen v lomu přímo pod Barrandovem, v předním severním lomu bude zřízen vjezd a autopark, v jižním travnaté hřiště pro wolley-ball a jiné hry. (...) Večer bude k dispozici reflektorové osvětlení se skály... Těšíme se, že plavecký stadion bude co nejdříve uveden v činnost.*“ (Veselá, 2017 str. 36)

Bazén byl slavnostně otevřen 16. srpna 1930. Celá výstavba byla financována převážně Českým plaveckým klubem, ale i tak byl bazén přístupný široké veřejnosti. K bazénu byly přistaveny i lázně a venkovní občerstvení.

Bazén je 18 m široký, je obklopen tribunami ze tří stran, které pojmu až 3000 diváků.

Skokanská věž byla navrhována architektem Vladimírem Grégrem. Věž má 2 podlaží, ve výšce 3,5 a 10 metrů. (ČT edu, 2018)

Přímo na areál bazénu navazovalo bludiště a lázně, u kterých byla dvoupatrová budova s pokladnou, šatnami a technickými zařízeními.

Areál lázní a plaveckého bazénu byl přístupný od 9. hodiny ránní do 7. hodiny večerní a vstupné bylo v rozmezí 2-6 Kčs. V dopoledních hodinách zde probíhaly plavecké závody, vodní pólo a veřejné produkce.

Areál byl poměrně populární, a to i přes to, že voda byla do bazénu přiváděna přímo z Vltavy a tudíž byla dost chladná, ale čistá, protože byla filtrována. Uvažovalo se i o ohřevu vody, ale z finančních důvodů by se to nevyplatilo. (Veselá, 2017)

„Samotný areál byl propojen i s restaurací na skále pomocí malého výtahu, kterým se dovážely hlavně potraviny a nápoje. Původně se uvažovalo i o zřízení výtahu pro přepravu osob, pražští památkáři však tento plán nepovolili.“ (Veselá, 2017, str. 42)

V roce 1934 vyhořela dřevěná budova a její oprava plavecký klub uvrhla ještě více do dluhů, které se táhly již od počátku výstavby bazénů, kvůli snížení státní pomoci. Stát měl svazu přispět částkou, kterou v poslední chvíli snížil. Svaz musel měsíčně splácet půjčku a kvůli relativně malému výnosu areálu se dluhy velmi rychle zvyšovaly. (Veselá, 2017)

Barrandovské terasy i plavecký areál byl velmi oblíbenou a navštěvovanou lokalitou nejen Pražany. Barrandov se považoval za jedno z nejluxusnějších míst tehdejší doby.

V roce 1937 začala výstavba baru Trilobit pod dohledem architekta Vladimíra Grégra, který navrhl i skokanskou věž. Bar byl postaven ze dřeva a byl určen pro užší společnost přátel.

Bar otevřel v 21 hodin večer a přesouvala se tam většina lidí z Barrandovských teras. Hrál zde živá hudba, nebo v nočních hodinách hrával i orchestr. Bar fungoval až do ranních hodin a velmi rychle se stal jedním z nejoblíbenějších v Praze. (Faiglová a Havlíková, 2015)

Po druhé světové válce čekaly prostory nákladné opravy. *„Znárodnění se nicméně nevyhnulo ani Barrandovským terasám. Nestalo se tak sice hned po únoru roku 1948 a nástupu komunistické moci, ale až o 4 roky později, v lednu 1952.“* (Faiglová a Havlíková, 2015 str. 99)

Bazén byl uzavřen v roce 1955 z důvodu velké zadluženosti plaveckého svazu. Nicméně, Barrandovské terasy společně s restaurací, kavárnou a barem fungovaly ještě mnoho let.

V roce 1982 byl uzavřen Trilobit bar a o 6 let později byl bazén i areál restaurace prohlášen za kulturní památku. (Veselá, 2017)

V roce 1992 komplex získali v restituci bratři Ivan a Václav Havlovi. Václav převedl svůj podíl na svou ženu Dagmar Havlovou a manželka Ivana Havla odkoupila od Vodních staveb v roce 1994 plavecký bazén za 900 000 Kč.

Poslední obědy se v restauraci podávaly v létě 1994 a poté byl celý areál Barrandovských teras uzavřen. (Faiglová a Havlíková, 2015)

V roce 2001 vyhořel Trilobit bar, který v tu dobu obývali bezdomovci.

Již v roce 2004 začaly vznikat plány na obnovu. Až v roce 2011 se začalo s prvními úpravami.

Dodnes je prostor památkově chráněn a nadále rekonstruován. Znovu otevření Teras se očekává ke konci roku 2024.

Znovuotevření bazénu pod skalami ale z pohledu mnoha specialistů nepřichází v úvahu, protože dnes pár metrů od hrany bazénu vede velmi rušná pražská komunikace a v okolí je velký hluk. (Aulíková, 2018)

Dnes věž i bazén stojí, ale v dezolátním stavu. Prostor dna bazénu je posprejován graffiti a z části jsou v bývalém dnu bazénu díry. Okraje bazénu jsou v několika částech zbořeny, aby se do prostoru bazénu dalo vejít. Betonová a železná konstrukce skokanské věže pomalu chátrá a prvních cca 10-15 točitých schodů bylo odstraněno, aby lidé na věž nemohli vylézt. Na věž se dá i přes to docela snadno dostat, a to až na horní skokanský můstek, odkud je krásný rozhled na Prahu. Seděli jsme na nejvyšší části skokanského můstku a sledovali západ slunce a Praha byla jako na dlani. Chvillemi se to pod námi lehce hýbalo, ale strach ten euforický pocit nepřemohl.

1.5.4 Vlakové depo Istvántelek

Jedná se o z části nevyužívanou vlakovou stanici a depo na kraji Budapešti. Dnes se vlaková stanice říká jen *Istvántelek*, ale dříve, za dob fungování, se v angličtině jmenovala: *istvántelek railway main workshop*. V doslovném překladu název znamená: *Istvántelek, hlavní železniční dílna*.

V roce 1846 po otevření vlakové trasy *Pest–Vác* a o rok později trasy *Pest-Szolnok*, která vedla skrz Maďarsko, bylo potřeba na trasách vybudovat depa pro údržbu vlakových souprav. První vybudovaná stanice údržby *Nyugati Főműhely*, byla vybudována na území nynějšího nádraží v centru Budapešti. Postupem času se budapeštské vlakové tepny rozšiřovaly a přibývaly i stanice a depa na údržbu vlaků. (Istvantelek train yard, 2019)

V roce 1905 byla stanice Istvántelek dostavěna. Její otevření dopomohlo k lepšímu provozu na železnici a k posílení trasy *Pest–Vác*. U stanice bylo vystavěno i depo, kde se uchovávaly nepojízdné nebo nepotřebné vlaky. V následujících letech přibýly i dvě vodárenské věže a další menší budovy. Do ubytovny se nastěhovali zaměstnanci železnice, kteří pracovali na opravách vlaků a rozšiřování areálu.

Před začátkem první světové války byl Istvántelek v rozkvětu, pracovalo tam přes 2000 zaměstnanců a areál se rozšiřoval. Kolem areálu byl vystavěn vysoký betonový plot, který tam stojí dodnes.

Po druhé světové válce byl areál poškozen bombovými a jinými útoky. Po opravení byla Istvántelek znám jako *závod na opravu vozidel Jenő Landlera*. (Istvántelek main workshop, 2019)

V období holocaustu v roce 1944 bylo deportováno z Maďarska do Osvětiny 475 000 maďarských Židů. Je známo, že z Maďarska bylo deportováno nejvíce Židů ze všech evropských zemí. 75% z nich bylo zabito hned a zbylých 25% bylo odvezeno do koncentračního tábora. Vlakové soupravy, které Židy odvážely, jsou dodnes zaparkované v depu Istvántelek. Jedná se o desítku vagónů a lokomotiv, některé z lokomotiv mají na přídi červenou hvězdu.

Postupem času byli zaměstnanci propouštěni, protože se zakázky na opravu vlakových souprav zmenšovaly. V roce 1984 byl provoz definitivně ukončen. Dnes je z malé části zase v provozu. Opravují se zde vlakové soupravy a nachází se tu kanceláře železnic. (Istvántelek train yard, 2019)

Někdy se dnes opuštěnému depu přezdívá *hřbitov vlaků rudé hvězdy* v angličtině “*Red Star Train Graveyard*“. (Istvántelek main workshop, 2019)

V depu se nachází i odstavené vagóny z normálního provozu. I mimo depo, na kolejích, které dříve vedly areálem jsou odstavené vagóny a lokomotivy. Většina souprav je posprejována nebo jinak poničena. Budovy depa jsou v dezolátním stavu, střecha z části chybí a okna jsou vymlácena.

Byl to pro mě nejvíce adrenalinový urbex, který jsem zažila. Vliv na to mělo asi i to, že jsem byla v cizí zemi a moc dobře jsem věděla, že přelézat dva metry vysoký betonový plot, není nejlepší nápad. Po přeskočení plotu, mi naskočila husí kůže a obezřetně jsem přeběhla přes areál k budově s vlaky. U té budovy stálo nastartované auto, ale já věděla, že už musím dovnitř, protáhla jsem se velkými dveřmi a pomalu je za sebou zavřela.

Když jsem stála za velkými dřevěnými dveřmi, tak jsem jen doufala, že si mě nikdo nevšimnul. Čas se pro mě zastavil, rozhlížela jsem se kolem a nevěděla, kam se dřív podívat. Kolem mě byl podzim a zamrznutá minulost, jediné co připomínalo, že čas běží, byl zvuk nastartovaného auta před halou.

1.5.5 Centrum Nová Palmovka

Torzo nedostavěného centra *Nová Palmovka* stojí u tramvajové zastávky Palmovka, na rohu ulic *Zenklova* a *Sokolovská* v Praze.

Hlavním záměrem této výstavby bylo sjednotit radnice Prahy 8, které jsou rozděleny do 10 budov na 6 místech po Praze 8. V budově měly být i kanceláře, obchody, tělocvična, garáže a na střeše se měla nacházet střešní zahrada. (Čáp a Tatranský, 2015)

Stavba byla schválena v roce 2010 a její ukončení bylo plánované na prosinec 2019. Stavba měla rozpočet stanovený na 1,1 miliardy korun. Výstavba byla zastřešená společností Centrum Palmovka a.s. „*Tato společnost, jejímž jediným akcionářem je MČ Praha 8, vznikla v souvislosti se zahájením stavby nové radnice na Palmovce a byla založena zejména kvůli daňové optimalizaci při proplácení faktur zhotoviteli stavby radnice.*“ (Čáp a Tatranský, 2015)

Stavební práce skončily v roce 2015, kdy firma Metrostav přestala s pracemi kvůli neproplaceným fakturám ve výši 200 milionů korun. Po volbách nového vedení MČ Prahy 8 v roce 2015 magistrát stavbu definitivně pozastavil a zahájil soudní spor se společností *Metrostav Alfa s.r.o.* Kvůli změně vedení MČ Prahy 8 došlo k neproplácení faktur a pozastavení dotací, proto byl případ podán k soudu. S tehdejší odhadem se soudy měly konat 3-5 let, takže se vědělo, že rozestavěné centrum bude roky chátrat. Cílem soudního sporu bylo zjištění vlastníka stavby, ke kterému nedošlo. (Archiweb, 2015)

V roce 2015 měla společnost *Centrum Palmovka a.s.* 2 zaměstnance. Zastupitel Jakub Čáp, který je od roku 2012 zároveň zástupce této společnosti, má jako jediný moc iniciovat zrušení akciové společnosti. Byl podporován politickou stranou *TOP 09*, která na zasedání Zastupitelstva MČ Prahy 8 dne 9. 12. 2015 navrhla zahájení procesu vedoucího ke zrušení společnosti a převedení závazků na MČ Prahu 8. Ke zrušení ale nedošlo a spor pokračoval dál. (Archiweb, 2015)

V roce 2017 Praha 8 navrhla projekt předělat na sídlo MČ Prahy 8 a sídlo záchranářů. Tento návrh také nevyšel. „*Zhruba polovinu stavby měla zabírat záchranná služba, zbytek měl být sídlem radnice. Magistrát tak nyní bude muset zřejmě začít hledat nové místo, kde sídlo záchranářů postavit.*“ (Archiweb, 2017)

V dubnu 2019, poté co firma Metrostav odstoupila od smlouvy, uvažovala radnice Prahy 8 o prodeji celého objektu třetí osobě. K prodeji ale nedošlo a v listopadu téhož roku se radnice rozhodla budovu zaopatřit proti větru a vandalům. (Archiweb, 2019)

V roce 2021 byla projektovou přípravou pověřena Pražská developerská společnost, která zpracovala návrh k výběrovému řízení. O rok později byla uzavřena smlouva o budoucí nájemní smlouvě na 25 let. Jednalo se o využití Centra Nová Palmovka pro Evropskou agenturu pro kosmický program EUSPA.

„Předpokládá se, že v případě naplnění optimálních harmonogramů by EUSPA měla začít působit na Palmovce v rámci roku 2025.“ (Archiweb, 2021)

Objekt je momentálně (k datu 26. 1. 2024) vyklizený a koncentrace lidí bez domova se velmi snížila.

Torzo radnice Prahy 8 jsem navštívila společně s mým kamarádem v lednu roku 2024.

Náš původní plán bylo jít prozkoumat areál bývalé Pragovky, ale já jsem přestupovala na Palmovce a vzpomněla jsem si, že torzo radnice bylo vlastně před pár měsíci vyklizeno. Našli jsme vstup v plechovém plotu, a prolezli přízemím hlavní budovy do části, kde měly být garáže a obchody.

Stáli jsme na rozhraní dvou budov a viděli stíny dětí běžajících sem a tam. Byla tam parta asi pěti kluků, okolo 10 let, kteří nám na otázku „co tu děláte?“, odpověděli: „my si sem chodíme hrát, tamhle nahoře (ukázali), je přeлез do té druhé budovy, to jsme tam vymysleli my. (...) Hej, fotografové, dávejte si bacha!...hahaha“

Přelezli jsme po improvizované lávce ze dřeva, která na sobě měla vrstvu ledu, do hlavní budovy s 10 patry. Postupně jsem prozkoumávali patra, jedno po druhém, ale po zjištění, že jsou všechna patra stejná, jsme se vydali rovnou do toho nejvyššího. Všechna patra mají pouze holé konstrukce a ve spodních dvou se nachází polorozbourané příčky ze straceného bednění.

V posledním patře je ikonická prosklená zeď s výhledem na ulice kolem. Schody pokračovaly ještě o patro výše, na střechu.

Vyšli jsme úplně nahoru a při pohledu kolem sebe jsem se cítila naprosto svobodně, až na to, že se mi v tu stejnou chvíli vybila baterie u foťáku, ale i tak jsem měla zasněženou Prahu jako na dlani.

Při cestě dolů jsme zaslechli dva mužské hlasy, tak jsme raději přeběhli ke druhým paralelně vedoucím schodům.

Nějaký čas jsme na místě ještě strávili, doprošli jsme zbytek areálu a stejným vstupem jsme se vydali na tramvajovou zastávku vzdálenou pár desítek kroků.

1.6 Problematika brownfieldů

Do roku 1989 pod vedením komunistické strany byla ekonomika státu plánována centrálně.

Po roce 1989 nastal převrat a „*kvůli zastaralým technologiím, pomalé adaptaci na nové ekonomické podmínky nebo i zahraniční konkurenci v podobě levné pracovní síly, vzniká na našem území spousta opuštěných průmyslových areálů, které v dřívějších dobách výrazně prosperovaly (železárny Poldi Kladno, automobilka Praga,).*“ (Pros, 2019, str. 13)

Když docházelo k privatizaci po roce 1989, tak část majitelů, kterým byl vrácen majetek, nechala nemovitost chátrat, nebo neměli dostatek financí na opravu nemovitosti.

„*Díky kolektivizaci zemědělství vznikalo také mnoho areálů JZD, které se po rozpadu komunismu často stávají brownfields.*“ (Pros, 2019, str. 13).

Brownfieldy devastují své okolí nejenom ekologicky, ale i vzhledově znehodnocují oblast, ve které se nachází. Často se v takových místech scházejí lidé bez domova nebo narkomani, a to poté snižuje životní úroveň daného místa. V oblasti s větší koncentrací brownfieldů je pochopitelně také větší nezaměstnanost, která je spojena se zvyšující se mírou kriminality.

Existuje takzvaná Národní databáze brownfieldů (NDB), která eviduje objekty, které odpovídají definici brownfieldu. Dopomáhá k zmapování a určení počtu chátrajících nebo zchátralých objektů. (Ministerstva, 2019)

„*Momentálně máme v databázi přes 3900 opuštěných lokalit a další přibývají. Kolegové objíždějí vesnice a města a ptají se starostů, jestli u nich nejsou nějaké nově opuštěné budovy. Pokud ano, tak se kolegové na místo vydají znovu a objekt zanesou do databáze.(...) Faktem je, že Národní databáze brownfieldů nikdy nebude na nule.*“ (Petr, 2023)

V roce 2017 byl vyhlášen Program podpory regenerace a následného podnikatelského využití brownfieldů. Byly vyčleněny 2 miliardy korun ze státního rozpočtu, které jdou pouze do určených krajů České republiky: Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj. (Pěkné bydlení, 2015)

1.7 Využití brownfieldů

Najít nové využití brownfieldů může být často těžké. Objekty jsou většinou ve špatném stavu a jejich revitalizace by vyžadovala velký finanční obnos. Zájem o revitalizaci by měl vycházet hlavně ze strany obce, která by tímto měla usilovat o zlepšení nejen podmínek pro žití v obci. Často se ale stává, že obec chce nevyužívaný prostor pro něco využít, ale v územním plánu je vedený pro

průmyslovou činnost, takže se daném místě nemůže vystavět nic, co by mělo jiné využití. K tomu, aby se něco vystavět mohlo, se musí zažádat o změnu v územním plánu a to se ve většině případů nepovede.

Revitalizace brownfieldů bývá sice v počátku nákladnější a zdlouhavější proces, než výstavba nového objektu, ale je výrazně šetrnější a z dlouhodobého hlediska udržitelnější. (CZGB, 2024)

„Za řešení problematiky spojené s revitalizací brownfieldů je v České republice zodpovědné Ministerstvo průmyslu a obchodu společně s Ministerstvem životního prostředí a také Ministerstvem financí.“ (Kašparová, 2020 str. 21)

Nejvíce brownfieldů je průmyslových, které bývají na obnovu nejtěžší. Často zabírají výhodné lokace a jejich rozloha je obrovská. Místo, kde budova stojí, bývá často znečištěné a jeho okolí poničené, a to přináší problémy s potenciální výstavbou.

Developerské společnosti taková místa skupovat nechťejí, protože jejich zbourání a následná výstavba nového projektu se často nevyplácí. Většinou ani není možné objekt zbourat. A ani se nikdo nechce pouštět do znovuoobnovení jejich provozu, protože areály jsou často zastaralé a jejich stav je kritický.

Areál bývalého hutního průmyslu Poldi Kladno je momentálně postupně zastavován novými sklady. Mezi historické budovy zasahují nové výstavby hal, skladů a kanceláří. V plánu je areál celkově obnovit a vybudovat nový průmyslový areál.

Rekreační centrum v Nové Rabyni zatím své potenciální využití nemá. Momentálně je oblast zapsána jako rekreační, tudíž na pozemcích nelze vystavět nic jiného. Já osobně si myslím, že pokud nedojde ke změně v územním plánu, tak areál bude jen chátrat. Území je sice ve svahu, ale bytové jednotky, rodinné domy nebo jiné stavby by tu šly vystavět. Kvůli konkurenci jiných rekreačních zařízení na březích slapské přehrady by se stavba patrně nevyplatila.

K rekonstrukci Barrandovských teras již došlo a bývalý bazén, který je pod skálou, zatím chátrá. V teplém počasí se na dně bazénu konají kulturní akce. Jeho budoucí využití zatím není známo. Kvůli silnému hluku od silnice, která vede kolem, není možné místo využít znovu jako plavecký areál.

K vlakovému depu Istvántelek se mi nepovedlo dohledat informace, které by pojednávaly o možném využití depa. V blízkosti depa se nachází parkoviště a budova s kanceláří. V jedné části probíhají komentované prohlídky areálu, který se snaží majitelé udržovat. Budova, kterou jsem navštívila já, je ale v kritickém stavu. Obecně se zastaralými a zchátralými místy, která patří

železnicím, je podle mé zkušenosti problém, kvůli jejich špatnému stavu a minimálnímu potenciálu na budoucí využití. (mé pozorování)

Nedostavěné torzo radnice Prahy 8 si své budoucí využití snad najde. Momentálně je budova v nájemní smlouvě na dobu 25 let, ale ještě se neví, čemu bude využívána. Já osobně bych budovu dostavěla a využila ji k nákupnímu centru, kancelářím nebo k výstavbě kulturního centra. Poloha místa je výborně dostupná a její stav zatím není kritický.

Domnívám se, že spoustu zchátralých průmyslových areálů by bylo možné využívat ke kulturním akcím, z části k tomu i dochází, ale velmi často nelegálně. Pro hudební akce jsou taková místa výborná, často jsou vzdálená od obytných zón a jejich prostor má atmosféru.

Kdyby docházelo k pružným změnám v územních plánech, tak by třeba mnoho budov či pozemků mohlo najít své nové využití. Toto bývá jedna z největších překážek, která nastává, když se developeři snaží získat povolení na novou výstavbu.

2 Praktická část

2.1 Práce se zdroji

Tomu, než jsem mohla jít do terénu fotit, předcházelo vyhledání přesné lokace, což vzhledem k pravidlům urbexu nebylo snadné (viz kapitola o *Základních pojmech*). Většinu lokací jsem dohledala pomocí různých internetových a facebookových stránek.

Ze začátku jsem procházela databází na stránce *prazdnedomy.cz*, která mi na počátku mé práce velmi pomohla v zorientování, co vlastně hledám a co chci fotit. Také jsem se spoluzakladatelem *prazdnedomy.cz*, Radomírem Kočím, vedla rozhovor na téma opuštěných domů v České republice (viz kapitola *Čeští urbexeři*).

K inspiraci jak fotit opuštěné objekty mi pomohly stránky a profily českých urbexerů, jako například: *Urbex.cz*, *opustenamista.cz*, *lostczechman.cz*. Mnoho inspirace jsem pochytila i z příspěvků světových urbexerů na sociálních sítích.

Dalším zdrojem byly a jsou facebookové skupiny, kterých jsem součástí. Mezi ně patří: *Urbex je vášeň*, *Urbex–opuštěné budovy*, *Urbex je život*. Lidé zde většinou sdílí fotky z míst, které navštívili, ale zásadně nesdílí lokace, ani fotky, které by mohly vést k dohledání lokace. Většina fotek je focena na mobilní zařízení, takže jejich kvalita není nejlepší. Fotky z těchto skupin jsem nikdy nepovažovala za inspirativní, spíš jsem se snažila dohledat lokace některých míst pomocí fotek, co tam lidé nahráli. Většinou jsem fotku vložila do vyhledávače *google.com*, ale dohledat lokaci se mi povedlo pouze párkrát.

Pracovala jsem velmi často s *google maps*, kde jsem pomocí funkce *street view* prozkoumávala vesnice a města v mém okolí, nebo prověřovala místa, kam jsem se chtěla zajet podívat. *Street view* mi velmi pomohlo se zorientovat v místě, ještě předtím, než jsem se tam vydala.

Snažila jsem se pracovat i s informacemi katastrálních úřadů, ale vzhledem k tomu, že nemám žádné oprávnění k nahlédnutí do složek a archivů, tak jsem mohla pracovat pouze s veřejně dostupnými informacemi. Především s územními plány – rozložení parcel.

2.2 Práce v terénu

Když jsem byla urbexovat v Budapešti, tak jsem svou přípravu podcenila. Mapy jsem sice zkoumala, ale přehlédla jsem některé komentáře lidí, kteří zmiňovali, že se do areálu nedá dostat. Nakonec jsem na cestě vlakem zpět do Prahy zjistila, že veřejný vstup do areálu byl nejspíš z druhé strany, než jsem přišla já, a že v areálu bylo více budov a míst, které jsem mohla prozkoumat.

Kdybych byla ve své přípravě pečlivější, třeba bych ani nemusela přelézat 2m vysoký betonový plot, kterého jsem si na street view nevšimla a nepočítala jsem s ním. Tato má nepozornost alespoň vedla k velmi silnému adrenalinovému zážitku, který by se nejspíše nestal, kdybych oficiální vstup objevila. Byl to urbex jak má být, nelegální, ale plný adrenalinu.

K objevení rekreačního zařízení v Nové Rabyni došlo úplně náhodou. V létě jsme s kamarádkami byly na výletě, a při hledání místa na spaní jsem narazily na areál. Znovu jsem se na toto místo vydala společně s kamarádkou až v zimě s informací, že celý areál je ve vlastnictví České republiky a že 4. 12. 2023 bude probíhat jeho dražba. Jely jsme tedy na místo s možností, že se do areálu už nedostaneme. V ten den velmi sněžilo, napadlo okolo 30 cm sněhu a při vstupu do budovy jsme nezaregistrovaly žádné stopy, takže jsem věděly, že jsme v areálu samy. Počítala jsem i s možností, že budovy budou uzamčeny, což se také stalo. Všechny dveře vedoucí do hlavní budovy byly zabedněné zevnitř a na ubytovacích budovách byly instalovány nové zámky. Jediné dveře, které byly otevřeny, byly dveře do bývalých potravin. Tento prostor ale není propojen s hlavní budovou. Nakonec se nám povedlo vlézt do objektu oknem, které někdo před námi vysklil. V celé budově bylo překvapivé teplo, ale ne vlhko, budova byla zevnitř velmi zachovalá. Při prozkoumávání jsme musely být opatrné, protože budova je z velké části prosklená směrem do ulice.

O Barrandovských terasách, Poldovce a Nové Palmovce je dostupných informací mnoho a jsou přístupné jednodušeji.

K areálu Poldi Kladno lze dohledat i mapu míst, na které se lze podívat, a přesnou cestu, jak se k nim dostat. Část z budov je sice dnes již na území soukromých pozemků, ale areál je volně přístupný a informace k historii místa je velmi jednoduché dohledat.

Barandovský bazén je volně přístupný a jeho historie i aktuální situace jsou dohledatelné. V okolí je pár příbytků, kde bydlí lidé bez domova.

Centra Nová Palmovka se týká mnoho kauz, o kterých je ve veřejném prostoru mnoho pravdivých informací i dezinformací, což bylo těžké vyfiltrovat. Nakonec jsem se pročetla mnoha články a pracovala pouze s těmi, u kterých šlo ověřit informace a zdroje.

2.3 Organizace výstavy a přednášky

Svoji ročníkovou práci jsem se rozhodla sdílet s ostatními prostřednictvím výstavy a krátké přednášky, která obsahovala stručné představení fenoménu urbex, objasnění kdo je urbexer a krátce jsem vyprávěla o místech, které jsem navštívila. Snažila jsem se i objasnit, proč je tolik

brownfieldových budov a proč je těžké to změnit. K přednášce jsem si připravila poznámky, které obsahovaly velmi stručné informace z celé mé teoretické části. Za mnou byla promítána část fotografií, které jsem na výstavu nenechala vytisknout.

K této akci jsem si vybrala kavárnu *Zasekávák*, protože její sklepní prostor odpovídal mé představě o místě, kde by fotografie měly viset. Prostor jsem byla obhlédnout asi měsíc předem, abych zjistila, jak velké fotografie a na jaká místa je mohu rozvěsit. V tom mi pomohl plánec prostoru, který jsem si vykreslila. Do plánu jsem následně umísťovala fotografie tak, aby rozložení fotek odpovídalo konceptu.

Hlavním cílem, jak návštěvníkům předat mé pocity a zážitky, byla výstava. Ve sklepním prostoru kavárny *Zasekávák* visí 29 fotografií různých formátů. Výstava je rozdělena na tři instalace a celkově fotografie tvoří celistvý obraz celé mé práce.

K instalaci fotek došlo noc před prezentací, protože v časech předtím v prostoru probíhaly jiné akce. Když jsem dorazila v den prezentace po škole do prostoru *Zasekáváku*, zjistila jsem, že většina fotek leží na zemi. Změnou teploty ve sklepech a špatně zvoleným uchycením provázku, došlo k popadání fotografií. Došla jsem tedy koupit tři balení vteřinového lepidla a práci, kterou jsem dělala noc předtím, jsem musela podniknout znovu. Naštěstí se vše stihlo a výstava se velmi povedla, jen mi to přivodilo velký stres a časový pres navíc.

První instalace je složena ze čtyř fotografií focených v Budapešti na černobílý film, který měl expiraci v roce 2001. Druhou instalací jsou tři fotografie na téma kontrast - focené v zimě a v létě na stejném místě v areálu Poldi Kladno. Každá z těchto fotografií je rozdělena napůl, přičemž jedna polovina je focena v zimě a druhá v létě. Třetí instalací jsou tři čtverce, visící nad sebou. Zbytek fotek, většinou velkoplošných, spojuje tyto instalace dohromady a celá výstava je kompaktní a tvoří jednu myšlenku.

Fotografie budou v prostoru kavárny viset 2-3 měsíce a nakonec jsou i prodejni (k datu 13. 3. 2024). Mým plánem nebylo mít výstavu prodejni, ale již při prezentaci se přihlásilo několik lidí se zájmem o koupi fotek, tak jsem se rozhodla, že je po ukončení výstavy rozprodám a rozdám.

3 Umělecká část

V rámci své umělecké části jsem se zabývala fotografováním opuštěných míst, která jsem následně zpracovala i do své teoretické části.

Před tím, než jsem se mohla vydat do terénu, jsem si musela dohledat lokaci místa a vstup (viz kapitola: *Praktická část*).

Fotografie jsem fotila na fotoaparát *Nikon D5000* s objektivem 18 – 85 mm s výjimkou fotek z depa v Budapešti, tam jsem sebou velký fotoaparát neměla, protože jsem s urbexem dopředu nepočítala. Měla jsem sebou pouze mobilní telefon, digitální fotoaparát z roku 2000 a zrcadlový fotoaparát s černobílým, 20 let proslým filmem.

Fotografie jsem fotila na *M* – manuální program. Tento režim má výhodu v tom, že v něm lze vše nastavit podle aktuální situace. Já jsem používala nastavení takové, aby fotky byly tmavší a udržely náladu daného místa. V rámci manuálního režimu jsem pracovala s nastavováním *ISA*, *clony*, *času* a *vyvážení bílé*.

ISO upravuje citlivost fotoaparátu na světlo a je součástí menu v nastavení fotoaparátu. ISO se pohybuje v hodnotách od 0.3 až k desítkám tisíců. Vysoké ISO je na fotce znát zrnitým a rozpixelovaným obrazem.

Clona je součástí objektivu, takže podle toho, jaký objektiv je používán, se mění rozsah clony. Clona reguluje množství světla, které prochází skrze objektiv. Lze ji měnit manuálně, pomocí tlačítka na fotoaparátu. Clona se značí na displeji fotoaparátu značkou *F* a k tomu je přiřazené číslo, které určuje, nakolik je v danou chvíli clona otevřena.

Čas určuje, na jak dlouho je objektiv otevřen, tedy jak dlouhou dobu jím prochází světlo. Čas má rozptyl od tisícín sekundy až po dobu, kterou daný fotoaparát umožňuje. Při velmi krátkém času bývají fotky tmavé, protože objektiv nestihne propustit mnoho světla. Při čase od cca 1/60 sekundy bývají fotky ve dne rozmazané a přesvětlené. Dlouhý čas v rámci desítek sekund až minut se využívá při focení v noci, například při focení noční oblohy.

Vyvážení bílé jsem většinou nechávala na programu *mraku*, protože v místech, kde jsem fotila, bylo šero. Toto nastavení ovlivňuje teplotu bílé barvy na snímku. Fotky mohou být do teplejších odstínů (do oranžova), do chladných (do modra) nebo do vybledlých odstínů. S tímto nastavením jsem moc nehýbala, aby byly fotky jednotné.

Fotografie z míst, která jsem navštívila, jsou k nalezení v příloze.

3.1 Světelné podmínky

Nastavení manuálního režimu jsem musela měnit skoro mezi každou fotkou. Světelné podmínky se totiž měnily mezi místnostmi velmi často – světlo svítilo z jiné strany, nebo se změnila barva zdí, takže se světlo odráželo jiným způsobem.

Stávalo se také, že byla v místě až moc velká tma, takže jsem musela použít blesk. U fotek s bleskem už tolik nezáleží na přednastavení fotoaparátu, protože blesk osvětlí vše stejně.

S takovými fotkami nerada pracuji, protože jsou ploché, není tam místo, které vyniká, ale vše je tak nějak na stejné úrovni.

Při focení v zimě se mi povedlo zachytit zajímavý jev. Když sněžilo, ve tmě nebo za světla, při použití blesku fotoaparát sice zaostřil na pozadí, ale zachytil i vločky jako bílé tečky a šmouhy. Ve tmě je tento jev znatelnější, než za světla, ale v obou případech to fotce dodává postapokalyptickou náladu.

3.2 Výběr a úprava fotografií

Výběr finálních fotek tisku probíhal z 700 nafocených fotek z 8 míst. Fotky jsem postupně rozčlenila do složek podle důležitosti, tématu nebo barvy. Následně jsem svůj užší výběr konzultovala s panem učitelem Černým, se kterým jsme počet zmenšili asi na 40 snímků.

Po prohlédnutí prostoru a rozmyšlení, jak a kam co umístím, jsem poprosila o pomoc maminku mé kamarádky z dětství, fotografku Moniku Žitníkovou, která úžasně fotí a umí pracovat s photoshopem - programem na úpravu fotek. S Monikou jsme u fotografií upravovaly světlo, horizontální a vertikální linii a doladřovaly různé detaily.

3.3 Tisk fotografií

Fotografie jsem musela připravit k tisku, s čímž mi pomohla maminka kamarádky, která se focení věnuje. Následně jsem fotografie poslala grafikovi, který se mnou komunikoval úpravy, které byly potřeba udělat. Předem mi zaslal nátisky fotek na různé materiály a v různých kontrastních variacích. Nakonec jsem si vybrala tisk na pevný materiál s bílým rámečkem.

4 Závěr

V první a druhé kapitole teoretické části jsem definovala základní pojmy, které se k tématu vážou. Rozvinula jsem pojem brownfield a popsala jeho rozdělení do kategorií. Ve třetí kapitole jsem se věnovala historii urbexu, o jeho počátcích a rozvoji ve světě. Ve čtvrté kapitole definuji, kdo je urbexer a co musí splňovat. Uvádím příklad dvou českých urbexerů, se kterými jsem vedla rozhovory. V páté kapitole jsem rozebrala v pěti podkapitolách místa, která jsem navštívila. Ke každému místu jsem dohledala jeho historii, aktuální stav a budoucí využití – pokud nějaké je, a je známo. V této kapitole se nachází i část mé umělecké části – umělecky zabarvený text, popisující mé příhody a pocity z míst. V šesté kapitole jsem se vrátila k pojmu brownfield a rozebrala jeho problematiku. Pojednávám zde i o spojitosti s pádem komunistického režimu. V poslední kapitole jsem se zabývala otázkou *co s opuštěnými místy?* Pokusila jsem se u každé z budov popsat proč jsou v takové stavu v jakém jsou, a jaké jsou možnosti do budoucna.

Osobně si myslím, po tom, jaké jsem získala informace, že spousta zchátralých areálů a budov by se dala využívat ke kulturním akcím. Například pro hudební akce jsou taková místa výborná, často jsou vzdálená od obytných zón a jejich prostor má atmosféru.

Dalším řešením, ke kterému jsem dospěla a mohlo by vést ke zlepšení situace je rozvolnění pravidel v udávání povolení k novým výstavbám nebo rekonstrukcím – myslím si, že jsou pravidla moc striktní. Momentálně ke změnám dochází jen zřídka, a kdyby k nim docházelo častěji a povolení by netrvala tak dlouho, tak by se situace mohla zlepšit.

V rámci praktické a umělecké části jsem uspořádala přednášku s výstavou. Na přednášce jsem shrnula o čem moje ročníková práce je, co obnáší urbex a kdo je urbexer. Představila jsem lidem, jaké místa jsem navštívila a k nim jsem referovala o jejich historii a plánech do budoucna. Snažila jsem se přiblížit problematiku brownfields a předat můj názor na tuto problematiku.

Z výstavy se neplánovaně stala prodejní výstavou, která bude v prostorách kavárny Zasekávák viset 2–3 měsíce (do 14.3.2024).

Při prezentaci jsem ze začátku byla velmi nervózní, ale po pár minutách ze mě stres opadl. Sklepní prostor byl plný lidí, část seděla i stála a pozorně naslouchala. Musela jsem velmi nahlas mluvit, protože prostor není utvořen přímo k mluvenému projevu a akustika není nejlepší.

Mluvený projev jsem se pokusila podat spíše lidsky, než odborně, protože jsem to tak cítila. Snažila jsem se nezasekávat a netočit se v myšlenkách, ale vím, že pár případů, kdy mi vypadla dějová linka, bylo. Jsem si vědoma jednoho přechodu, kdy jsem místo *pád komunistického režimu*

řekla *pád komunistické strany*, v kontextu privatizace. Na tento přechod mě upozornila jedna návštěvnice.

Ohlasy od lidí po skončení přednášky byly až dojemné, nečekala jsem, že se o toto téma budou lidé takhle zvědavě zajímat. Také mě moc potěšilo, jak lidé reagovali na fotografie, sama jsem na ně také pyšná, ale nedoufala jsem v to, že se ostatním tak zalíbí.

Fotografie z přednášky a výstavy jsou k nalezení v příloze.

S odstupem času mě moc těší, jak moji kamarádi a rodinní příslušníci výstavu navštěvují a kontaktují mě s moc milými zprávami.

Jedna z mých kamarádek, Romana Dvořáková, výstavu navštívila a napsala o ní článek v rámci předmětu na vysoké škole. Moc hezky v něm vystihla náladu výstavy: „*Když nesvítí všechny lampy, musí návštěvník použít baterku v telefonu. A připadá si, jako by sám byl součástí urbexu a vydal se na opuštěná místa po tmě, aby si ho nikdo nevšiml.*“ (Dvořáková, 2024)

Návaznost na mou ročníkovou práci si dokážu představit. Šlo by se více zabývat historií daných budov i s jinými zdroji, než jenom internetovými. Zpracovat návrhy na budoucí využití, případně konkrétní návrh i s budoucí vizualizací výstavby.

Dal by se více rozvést fenomén urbexu i z pohledů lidí, kteří se za urbexery považují. Provádět rozhovory a průzkumy s nimi, ale i s občany a těch se ptát, jaký na to mají názor.

Ročníková práce mi přinesla spoustu nových vědomostí v oblasti nemovitostí a architektury. Pomohla mi posunout můj práh strachu z neznáma. Naučila jsem se pracovat s odborným textem a s náležitostmi, které k tomu patří.

5 Použité zdroje:

Osobní rozhovory

KOČÍ, Radomír. Rozhovor konán 16. 10. 2023 v Praze

PAVELČÍK, Vojtěch. Rozhovor konán 17. 11. 2023 přes mobilní telefon.

Ostatní zdroje

ARCHI WEB, *Centrum Nová palmovka, sbírka článků*. Online. [2010-2021]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/praha_vybere_dodavatele_pro_transformaci.html [cit. 2024-01-22]

AULÍKOVÁ, Markéta. *Galerie pod Barrandovem*. Praha, 2018. Diplomová práce. České vysoké učení technické, fakulta architektury.

BACHANOVÁ, Barbora. *Urban Exploration*. Brno, 2021. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta.

CATACOMBES PARIS. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.catacombes.paris.fr/lhistoire> [cit. 2023-10-21].

CZGB. Online. [2024]. Dostupné z: <https://www.czgbc.org/files/2021/06/ac5f86ae407fc2e5ddb21ddbb253d737.pdf> [cit. 2024-02-25]

ČT EDU, *Barrandovský plavecký stadion*. Online. [2023]. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/15708-praha-barrandovsky-plavecky-stadion> [cit. 2024-01-04]

DIVERZANT a HAVLÍKOVÁ, Katka. *Urbex: krása zániku*. Praha: Paseka, 2015. ISBN 978-80-7432-605-9.

DVOŘÁKOVÁ, Romana. *Opuštěná huť, bazén i nádraží*. Snímky připomínají zapomenutá místa. Online. [2024]. Dostupné z: <https://carolina.fsv.cuni.cz/#a5238> [cit. 2024-04-09]

FAIGLOVÁ, Barbora a HAVLÍKOVÁ, Katka. *URBEX: opuštěná místa v Čechách*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5336-2.

FEFÍK. *Kladenská poldovka*. Online. [2023]. Dostupné z: nasregion.cz/vzestup-a-pad-kladenske-poldovky-mapuje-obrazova-expozice-v-narodnim-technickem-muzeu-24226/? [cit. 2023-11-23]

HAVEL, Václav Maria. *Mé vzpomínky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. ISBN 8071060267.

HORÁČKOVÁ, Petra. *Problematika brownfields ve městě Česká Kamenice*. Praha, 2019. Diplomová práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a bankovní institut.

HUDEC, Ondřej. *Kladenská poldovka*. Online. [2023]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/objevte-tajemnou-krasu-kladenske-poldovky-jeji-zpackana-privatizace-poskodila-cely-region-7264/> [cit. 2023-11-23]

ISTVANTELEK MAIN WORKSHOP. Online. [2023]. Dostupné z: <https://europebetweeneastandwest.wordpress.com/tag/istvantelek-main-workshop/> [cit. 2023-11-05]

ISTVANTELEK RAILWAY WORKSHOP BUDAPEST. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.28dayslater.co.uk/threads/istvantelek-railway-main-workshop-budapest-august-2022.135365/> [cit. 2023-11-05]

ISTVANTELEK TRAIN YARD. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.atlasobscura.com/places/istvantelek-train-yard> [cit. 2023-11-05]

KAŠPAROVÁ, Tereza. *Možnosti revitalizace a využití brownfields v rozvoji města*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS

KAŠPÁRCOVÁ, Tereza. *Urban Exploration aneb ze života městského průzkumníka*. Brno, 2014. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Sociální pedagogika..

MINISTERSTVO průmyslu a obchodu a Agentura CzechInvest, MINISTERSTVO pro místní rozvoj, MINISTERSTVO zemědělství, MINISTERSTVO životního prostředí. Praha, 2019. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/podpora-brownfieldu/2019/8/NSRB-2019-2024.pdf> [cit. 2024-01-04].

MORÁVEK, Daniel. *Do areálu Poldi se vrátil život*. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/do-chatrajiciho-arealu-kladenske-poldi-se-vratil-zivot-pripomente-si-jeji-historii/> [cit. 2023-11-05]

PAVELČÍK, Vojtěch. *Stará Vltava*. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.stara-vltava.cz/> [cit. 2023-11-16]

PETR, David. *O brownfielddy je čím dál větší zájem (...)*. Online[2023]. Dostupné z: [cit. 2023-12-29]

PĚKNÉ BYDLENÍ. Online. [2015]. Dostupné z: <https://www.peknebydleni.cz/brownfielddy-a-jejich-vyuziti/> [cit. 2024-01-04].

PRAHA EU, *Praha vybere dodavatele (...)*. Online. [2023]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/praha_vybere_dodavatele_pro_transformaci.html [cit. 2024-01-22]

PROS, Lukáš. *Problematika brownfields*. Pardubice, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, filozofická fakulta.

SUŠANKA, Jiří. *Legenda jménem Rabyně*. Občasník únor 2023 naše Slapy. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.slapynadvltavou.cz/ou-slapy/obcasnik/2504-obcasnik-2-2023> [cit. 2023- 11-5]

ŠMÍD, Richard Ritchie. *Černobylský deník: zápisky stalkera*. Praha: Epoque, 2023. ISBN 978-80-278-0115-2.

THUONG LY, Miffek. *Kladenská poldovka*. Online. [2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/kladenska-poldovka-se-po-letech-chatrani-vzmaha-praci-tu-znovu-mohou-najit-tisice-lidi-1411377> [cit. 2023-11-23]

URBEX. Online. [2023]. Dostupné z: <http://urbex.cz/o-urbexu-2-2/> [cit. 2023-10-21].

VESELÁ, Jaroslava. *Barrandovské Terasy jako místo paměti*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, filozofická fakulta.

ZDAŘ BŮH, *Důl Barbora v Karviné*. [2008-2024]. Dostupné z: <https://www.zdarbuh.cz/reviry/okd/dul-barbora-v-karvine/> [cit. 2024-02-03]
<https://open.spotify.com/episode/2Cg0r95A3I2siBfyAeIjS0?si=ee21bec3cc7449a6>

6 Příloha

6.1 Huť Poldi Kladno – léto 2023, zima 2024

6.2 Rekreační středisko Nová Rabyň – zima 2024

6.3 Barrandovský bazén – zima 2024

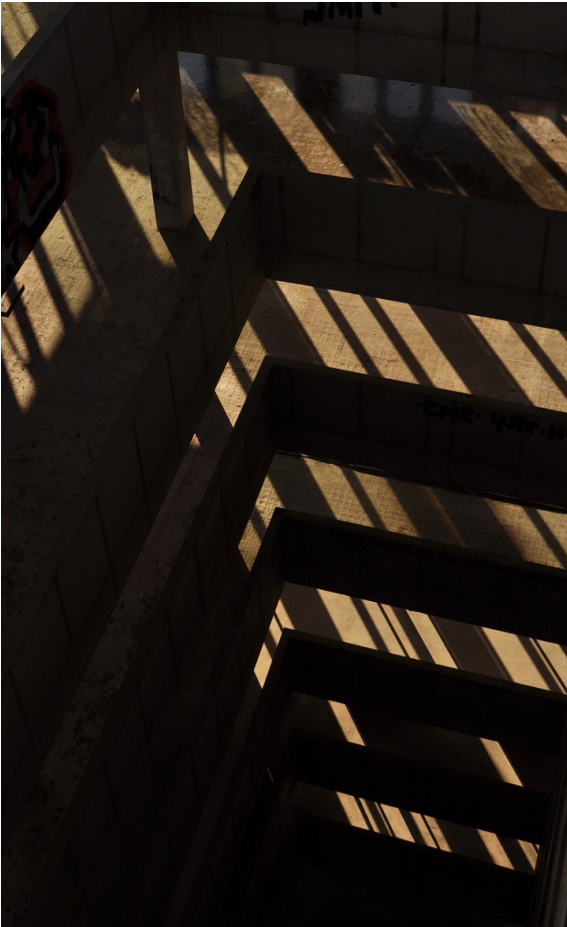
6.4 Vlakové depo Istvántelek – podzim 2023

6.5 Centrum Nová Palmovka – zima 2024

6.6 Přednáška a výstava – Zasekávák, 12.3.2024

